

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 4. 12. 2013
SWD(2013) 496 final

PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE

ZHRNUTIE POSÚDENIA VPLYVU

Sprievodný dokument

NÁVRHU ODPORÚČANIA RADY

o rámci kvality pre stáže

{COM(2013) 857 final}

{SWD(2013) 495 final}

1. Úvod

V ostatných dvoch desaťročiach sa stáže stali dôležitým prostriedkom vstupu na pracovný trh pre mladých ľudí¹. Aj keď sú čoraz bežnejšou súčasťou našich pracovných trhov, ich rozširovanie sprevádzajú rastúce obavy týkajúce sa obsahu vzdelávania a pracovných podmienok, ktoré poskytujú. Ak majú stáže skutočne uľahčovať prístup k zamestnaniu, musia ponúknuť kvalitný obsah vzdelávania, vhodné pracovné podmienky a nemali by byť lacnou náhradou za riadne pracovné miesta.

Po opakovaných výzvach Európskeho parlamentu² a Európskej rady³ začala Európska komisia minulý rok konzultácie so sociálnymi partnermi a oznámila, že do konca roku 2012 predloží rámec kvality pre stáže⁴.

Cieľom posúdenia vplyvu je určiť a analyzovať, ktoré možnosti politiky by mohli zvýšiť podiel kvalitných stáží, najmä poskytnutím noriem pre najlepšie postupy a odrádzaním od nekvalitných stáží. Posúdenie vplyvu sa opiera o analytický dokument, ktorý Komisia predložila v decembri roku 2012 v súvislosti s konzultáciami o rámci kvality so sociálnymi partnermi⁵. Tento dokument poskytuje predtým nedostupné údaje o počte a kvalite stáží, prináša nové fakty o vzájomnej súvislosti problémov kvality a zlých vyhliadok na zamestnanie pre stážistov a navrhuje rámec kvality, ktorý účinne zvýši zamestnateľnosť stážistov. Cieľom nových návrhov zameraných na transparentnosť je uľahčiť mladým ľuďom rozpoznanie kvalitných a nekvalitných stáží.

2. KONZULTÁCIE A NÁZORY ZAJINTERESOVANÝCH STRÁN V SÚVISLOSTI S HLAVNÝMI PROBLÉMAMI, KTORÉ MAJÚ VPLYV NA STÁŽE

Verejné konzultácie

Komisia konzultovala so širokou škálou zainteresovaných strán o problémoch týkajúcich sa stáží a o možných riešeniach. Rozsiahla správa o výsledkoch týchto konzultácií sa zahrnula do uvedeného analytického dokumentu.

Iniciatívu Komisie v roku 2012 v rámci verejných konzultácií všeobecne podporili odborové zväzy, mimovládne organizácie, mládežnícke organizácie, vzdelávacie inštitúcie a väčšina jednotlivých respondentov. Organizácie zamestnávateľov, obchodné komory a členské štáty síce iniciatívu všeobecne podporili, často však poukazovali na to, že je potrebné, aby si rámec zachoval dostatočnú pružnosť a mohla sa tak zohľadniť rôznorodosť vnútroštátnych postupov.

Pokiaľ ide o prvky, ktoré by sa mali zahrnúť do budúceho rámca kvality, väčšina respondentov súhlasila s analýzou Komisie (dohody o stáži, jasné ciele a obsah, trvanie stáže, zodpovedajúce sociálne zabezpečenie/odmena atď.). Podniky a niektoré organizácie zamestnávateľov tvrdili, že otázky odmeňovania a sociálnej ochrany nepatria do právomoci EÚ.

Konzultácie so sociálnymi partnermi

---

¹ Podľa prieskumu Eurobarometra z roku 2013 (bleskový prieskum Eurobarometra č. 378) absolvovalo stáž o 74 % respondentov viac ako učňovskú prípravu; t. j. počet týchto osôb bol o 77 % vyšší ako v prípade študentských brigád a o 43 % vyšší ako počet respondentov, ktorí nemali nijakú z týchto skúseností. Zdroj: Eurobarometer Časť B, odpovede na otázku č. 1, s. 1, spracované Európskou komisiou.

² EP 2009/2221(INI), 6. júl 2010.

³ Závery EK z decembra 2012, z februára 2013 a z júna 2013.

⁴ SWD(2012) 407 final, Brusel 5. december 2012.

⁵ SWD(2012) 407 final, Brusel 5. december 2012.

Konzultácie so sociálnymi partnermi o rámci kvality sa uskutočnili v dvoch fázach v období od októbra 2012 do februára 2013. Keďže sociálni partneri EÚ nezačali rokovania o možnej dohode podľa článku 154 ZFEÚ, Komisia sa rozhodla predložiť vlastnú iniciatívu, pričom zohľadnila názory vyjadrené počas konzultácií. V rámci opatrení pre zamestnanosť mladých ľudí (jún 2013) európski sociálni partneri zohľadnili zámer Komisie vypracovať návrh odporúčania Rady o európskom rámci kvality. Po konzultáciách s MSP v roku 2012 prostredníctvom UEAPME sa v období medzi marcom a júnom 2013 uskutočnil prieskum MSP, ktorého cieľom bolo preskúmať kvalitu stáží poskytovaných malými a strednými podnikmi (z pohľadu zamestnávateľov), ako aj posúdiť náklady na dodržiavanie prípadných opatrení v súvislosti s rámcom kvality pre stáže.

3. VYMEDZENIE PROBLÉMU

3.1. Regulačný rámec

Štúdia o stážach mapuje regulačný rámec pre stáže a poukazuje na rozsiahle rozdiely medzi rôznymi druhmi stáží a medzi členskými štátmi. Na jednej strane Francúzsko zákonne reguluje všetky druhy stáží, kým v krajinách, ako je Bulharsko a Spojené kráľovstvo neexistuje nijaký osobitný právny rámec pre stážistov. V menej ako polovici členských štátov existujú ustanovenia o trvaní, odmeňovaní alebo sociálnom zabezpečení. V 11 členských štátoch existujú pre stážistov z iných členských štátov ešte stále právne a administratívne prekážky, čo bráni rozvoju medzinárodných stáží.

Vo všeobecnosti zatiaľ ešte neexistujú nijaké medzinárodne uznávané normy týkajúce sa charakteristík, ktorými by sa mali stáže vyznačovať, aby sa mohli považovať za kvalitné.

3.2. Vymedzenie problému

Verejné konzultácie, ako aj štúdia o stážach vymedzujú škálu problémov, ktoré majú v súčasnosti negatívny vplyv na stáže v EÚ. Existujú dve hlavné problémové oblasti, ktoré by vyžadovali zásah na úrovni EÚ: nedostatočný obsah vzdelávania a neuspokojivé pracovné podmienky.

1. Problémy týkajúce sa **obsahu vzdelávania** vyplývajú zo sťažností, že stážisti vykonávajú neplnohodnotné úlohy namiesto toho, aby získavali zmysluplnú odbornú prípravu. Nie je to však len etický problém. Ak príliš veľa stáží poskytuje bezvýznamné vzdelávanie, môžu získať zlú povest', čím sa znižuje ich účinnosť pri uľahčovaní prechodu mladých ľudí zo školy do zamestnania.

2. Problémy týkajúce sa **pracovných podmienok** vychádzajú zo sťažností napríklad na dlhý pracovný čas, nedostatočné pokrytie, pokiaľ ide o ochranu zdravia alebo bezpečnostné či pracovné riziká, nejasnosti o uplatniteľných pravidlách a nariadeniach, rovnaké zaobchádzanie atď.

V zvyšnej časti analýzy definujeme ako *nekvalitné* tie stáže, ktoré sú neuspokojivé, pokiaľ ide o obsah vzdelávania alebo pracovné podmienky.

Okrem týchto dvoch predchádzajúcich problémov zainteresované strany poukázali na skutočnosť, že veľký počet stáží nie je platený alebo ponúkajú odmenu, ktorá nepokrýva základné životné náklady stážistov. Z tohto dôvodu vzniká *problém rovnakého prístupu*⁶. Skutočnosť, že čoraz väčší počet stáží je neplatený, by navyše mohla vytvoriť trend na pracovnom trhu, keď by zamestnávatelia nahrádzali platených pracovníkov stážistami⁷.

⁶ V Spojenom kráľovstve Komisia pre nízke mzdy vo svojej správe o národnej minimálnej mzde (2011) uviedla, že stáž sa v rastúcej miere stáva predpokladom na získanie práce.

⁷ Komisia pre nízke mzdy zo Spojeného kráľovstva vo svojej správe za rok 2013 poukazuje na „rozsiahle nevyplácanie minimálnej mzdy na pozíciách, ktoré by mohli byť pracovnými pozíciami“.

Samotné otázky platu alebo odmeny sa z dôvodu subsidiarity nebudú riešiť na úrovni EÚ. Väčšia transparentnosť by však umožnila účinnejšie fungovanie pracovného trhu.

Aj keď sa zdá, že neexistujú nijaké sťažnosti týkajúce sa nízkeho počtu domácich stáží, zaznamenaný je nízky počet *medzinárodných* stáží. To sa javí ako dôležitá nevyužitá príležitosť, pokiaľ ide o zníženie nezamestnanosti mladých ľudí prostredníctvom mobility, keďže medzinárodné stáže by mohli byť kľúčovým faktorom pri sprostredkovaní zamestnania v zahraničí v prípade, keď miestny trh práce nedokáže zaplniť množstvo voľných pracovných miest.

Aké bežné sú problémy týkajúce sa kvality?

Na prieskume Eurobarometra zameranom na skúsenosti so stážou sa zúčastnilo 13 000 ľudí v EÚ a Chorvátsku.

Odpovede umožnili vyčíslieť kľúčové kvalitatívne prvky, ktoré sa identifikovali v rámci štúdie o stážach. Výskum preukázal, že kým väčšina stáží dosahovala vyhovujúcu kvalitu, značná časť ostatných stáží ju nedosahovala. Konkrétne pri 18 % stáží sa uvádzal nedostatočný obsah vzdelávania a v jednom zo štyroch prípadov neboli pracovné podmienky (bez ohľadu na odmenu) porovnateľné s podmienkami riadnych zamestnancov, pokiaľ ide o pracovný čas, čerpanie dovolenky atď. Celkovo sa zistilo, že 30 % stáží nedosahuje postačujúcu úroveň obsahu vzdelávania alebo pracovných podmienok. Podľa zistení stáže často neboli primerané v oboch smeroch.⁸

Pokiaľ ide o medzinárodné stáže, len 9 % všetkých stáží sa uskutočňuje v inej krajine. Neistota pri podmienkach v zahraničí zohráva dôležitú úlohu a bráni v rozvoji trhu cezhraničných stáží: podľa prieskumu Eurobarometra 38 % ľudí, ktorí neuskutočnili stáž v zahraničí, aj keď chceli, uviedlo, že hlavnou prekážkou bol nedostatok informácií.

Ekonometrická analýza výsledkov Eurobarometra preukázala, že *u osôb, ktoré absolvovali nekvalitnú stáž, bola oveľa menšia pravdepodobnosť, že si následne našli prácu*. Kvalitné stáže zaručujú nielen vyššiu šancu získať pracovnú zmluvu v tej istej organizácii, ale sú aj úzko prepojené s nižším rizikom nezamestnanosti v ďalšom živote.

Tento údaj potvrdil prepojenie medzi kvalitou a zámerom ďalšieho zamestnávania. Najkvalitnejšie stáže obvykle ponúkajú hosťiteľské organizácie, ktorých cieľom je nábor zamestnancov. Vysvetľuje to aj silnú koreláciu medzi kvalitou a odmenou, t. j. odmena signalizuje, že hosťiteľská organizácia je ochotná ponúknuť niečo navyše.

3.3. Príčiny problémov

Príčiny existencie nekvalitných stáží možno hľadať na strane ponuky, ako aj na strane dopytu. Na strane ponuky môže hosťiteľská organizácia ponúkať nekvalitné stáže, pretože nevie, ako zabezpečiť kvalitu (*neúmyselná nízka kvalita*). Ponuka nekvalitných stáží však môže byť úmyselná z dôvodu premyslenej stratégie maximalizácie zisku. Príčiny problémov sa líšia v závislosti od situácie.

Pokiaľ ide o neúmyselnú nízku kvalitu, výsledky skúšobného prieskumu MSP sústavne preukazujú, že mnohé MSP neuplatňujú kvalitatívne prvky definované v štúdiu o stážach, aj keď väčšina z nich uvádza, že by ich vedeli bez problémov zaviesť. Nie je možné presne merať pomer *neúmyselne* nekvalitných stáží, ale na základe výsledkov skúšobného prieskumu MSP ich možno vyčíslieť približne na 20 % až 35 % tých stáží, ktorých obsah vzdelávania nedosahuje požadovanú úroveň.

---

⁸ Pokiaľ ide o nízku alebo nulovú odmenu, približne polovica stáží nie je platená a v ďalších 25 % sa neposkytuje dostatočná kompenzácia na pokrytie základných životných nákladov.

Na strane dopytu sa kandidáti uchádzajú o nekvalitné stáže z dôvodu nedostatku transparentnosti (*asymetria informácií*). Je ťažké ohodnotiť kvalitu stáže pred jej začatím a po začatí stáže nemá stážista možnosť ani podnety, aby sa sťažoval. Možno teda vyvodit', že trh stáží sa vyznačuje rovnováhou, v rámci ktorej je určitý podiel stáží nekvalitných.

4. PRÁVNÝ ZÁKLAD A SUBSIDIARITA

Právny základ

Právny základ pre túto iniciatívu je článok 153 ZFEÚ, podľa ktorého Únia podporuje a dopĺňa činnosti členských štátov okrem iného v oblasti pracovných podmienok, sociálneho zabezpečenia a sociálnej ochrany pracovníkov a tiež integrácie osôb vylúčených z trhu práce a v oblasti boja proti sociálnemu vylúčeniu.

Subsidiarita

Pokiaľ ide o prínosy stanovenia noriem, riešenie na úrovni EÚ by prinieslo niekoľko výhod:

- Kvalitatívne usmernenia, ktoré prijali alebo navrhli rôzne orgány v rôznych krajinách, sú všeobecne veľmi podobné. Hlavné rozdiely spočívajú v odmeňovaní a v niekoľkých povinných alebo záväzných prvkoch, akými sú napríklad obmedzenia po sebe nasledujúcich stáží, čo v dobrovoľných chartách väčšinou chýba. Z toho vyplýva, že v zásade nie je výrazne potrebné prispôbovať normy kvality miestnym podmienkam.
- Po druhé, riešenie na úrovni EÚ by malo prínos, pokiaľ ide o mobilitu stážistov. Pre mladých ľudí by bolo jednoduchšie prijať stáž v inej krajine, ak by si na základe existencie štandardných postupov alebo pravidiel mohli urobiť jasnú predstavu o tom, čo ich čaká.
- Po tretie, zo skúseností vyplýva, že v dôsledku problémov s koordináciou by mohlo k vytváraniu medzinárodne uznávaných noriem dochádzať rýchlejšie, keby sa koordinácie a podpory ujali nadnárodné inštitúcie. EÚ má na to najlepšie predpoklady, keďže sa nezdá, že by prebiehal spontánny vývoj v oblasti medzinárodných noriem kvality.

Členské štáty by mohli nezávisle prijímať opatrenia zamerané na zlepšenie kvality stáží. V praxi však opakovane vyzývali Komisiu, aby prijala rámec kvality (pozri napríklad závery z troch uplynulých zasadnutí Európskej rady: z decembra 2012, z februára 2013 a z júna 2013).

V situácii odlišných regulačných rámcov je užitočné dospieť k spoločnému chápaniu pojmu stáž a jej minimálnych požiadaviek. Pomohlo by to pri formovaní politik a regulačných prístupov členských štátov. Týmto spôsobom môže EÚ konkrétne podporiť členské štáty pri vykonávaní usmernenia pre zamestnanie č. 8 v rámci stratégie Európa 2020, najmä „zaviesť programy, ktoré by čerstvým absolventom pomohli nájsť prvé zamestnanie alebo možnosti ďalšieho vzdelávania a odbornej prípravy vrátane učňovskej prípravy, a rýchlo zasiahnuť v prípade, že sa mladí ľudia stanú nezamestnanými“. Pomohlo by to pri riešení jednej z hlavných prekážok cezhraničnej mobility, ktorou sú nedostatočné informácie, v oblasti vyznačujúcej sa značnou regulačnou roztrieštenosťou, a odporúčanie by pomohlo zvýšiť účinky podpory poskytovanej v rámci programu Erasmus+.

5. POLITICKÉ CIELE

Všeobecné ciele iniciatívy v tejto oblasti sú:

1. Zlepšiť kvalitu stáží s cieľom zvýšiť prínos stáží pri úspešnom prechode zo vzdelávania do zamestnania.

2. Zmenšiť nesúlad medzi ponukou a dopytom na európskom pracovnom trhu podporou rozvoja medzinárodných stáží.

Na splnenie uvedených všeobecných cieľov sa stanovili tieto osobitné ciele:

1. zvýšiť podiel kvalitných stáží,
2. odrádzať od zneužívajúcich praktík a zároveň udržiavať limitované náklady na dodržanie predpisov pre hostiteľské organizácie,
3. skvalitniť informácie a uľahčiť prístup k medzinárodným stážam.

K operačným cieľom patrí:

1. poskytnúť rámec/normy/usmernenia, o ktoré sa môžu členské štáty, hostiteľské organizácie, sociálni partneri alebo iné subjekty opierať pri vykonávaní činností zameraných na posilnenie rozvoja kvalitných stáží a na uľahčenie prístupu k medzinárodným stážam,
2. zabezpečiť účinné začlenenie tohto rámca/týchto noriem alebo usmernení do politických nástrojov EÚ, najmä do iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí, procesu európskeho semestra a finančných programov EÚ.

6. SÚDRŽNOSŤ POLITÍK A PODPORA CIEĽOV STRATÉGIE EURÓPA 2020

V roku 2010 sa v hlavnej iniciatíve stratégie Európa 2020 Mládež v pohybe oznámilo, že Komisia navrhne rámec kvality pre stáže. Iniciatívou Príležitosti pre mladých z roku 2011 a balíkom opatrení pre zamestnanosť, ako aj balíkom opatrení pre zamestnanosť mladých ľudí sa tento záväzok potvrdil. Kvalitné stáže sú tiež neoddeliteľnou súčasťou systému záruky pre mladých ľudí, a preto je ich rozvoj kľúčovým cieľom iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí na rok 2013.

Usmernenia týkajúce sa stáží sa javia ako obzvlášť užitočné pre krajiny, ktoré majú málo skúseností alebo nemajú tradíciu zameranú na spoluprácu s podnikmi. Rámec kvality by pomohol Komisii sledovať pokrok pri plnení uvedených odporúčaní a v prípade potreby navrhnuť ďalšie opatrenia.

Štandardizované riešenie na úrovni EÚ navyše podporí rozšírenie portálu EURES o učňovskú prípravu a stáže, v súlade s požiadavkou Európskej rady uvedenou v záveroch z 28. – 29. júna 2012. Požiadavky na kvalitu stáží sú tiež potrebné, aby sa zabezpečila účinnosť stáží ponúkaných v rámci záruky pre mladých ľudí (pozri odporúčanie Rady z 22. apríla 2013).

7. MOŽNOSTI POLITIKY

Tabuľka 1 Prehľad možností

Číslo možnosti	Názov	Typ	Krátky opis
0	Základný scenár	–	Žiadna zmena politiky.
1	Informačná webová lokalita	Informácie	Vytvorenie informačnej webovej lokality pre stážistov so všetkými predpismi a druhmi stáží v každom členskom štáte.
2	Dobrovoľná značka kvality	Informácie	Značka kvality pre stáže, ktorá sa zakladá na úplne dobrovoľnej báze.
3a	Odporúčanie Rady o rámci	Usmernenie	Stážista a hostiteľská organizácia by mali podpísať dohodu o stáži.

	kvality pre stáže „základné“ (rámec kvality – „základ“)		Dohoda by mala obsahovať informácie o cieľoch, obsahu vzdelávania a monitorovania, trvaní, odmeňovaní alebo náhradách a sociálnom zabezpečení.
3b	Odporúčanie Rady o rámci kvality pre stáže s posilnenou transparentnosťou (rámec kvality + transparentnosť)	Usmernenie	Informácie o odmene/náhrade v oznámení o voľnom pracovnom mieste + požiadavky na transparentnosť politiky v oblasti nábora zamestnancov v prípade neplatených stáží.
4	Smernica o rámci kvality pre stáže + posilnená transparentnosť	Právna úprava	Rovnako ako v bode 3b, ale formou smernice.

8. ANALÝZA VPLYVOV

8.1. Možnosť 0 – Základný scenár

Pri pohľade na vývoj v tejto oblasti sa dosiahol malý pokrok smerom k samovoľnému vývoju a prijatiu noriem kvality na celosvetovej úrovni alebo na úrovni EÚ. Iniciatívy členských štátov sú obmedzené a hoci existuje Európska charta kvality stáží a odbornej praxe, ktorú vypracovali mládežnícke organizácie pod záštitou Európskeho fóra mládeže, podniky ju prijímajú len zriedkavo. V dôsledku neexistencie ďalších vnútroštátnych alebo medzinárodne uznávaných iniciatív na zvýšenie kvality stáží sa všeobecný podiel nekvalitných stáží pravdepodobne zvýši následkom krízy alebo prinajlepšom zostane nezmenený.

8.2. Možnosť 1 – Informačná webová lokalita

Možnosť 1 spočíva vo vytvorení informačnej webovej lokality, ktorá bude obsahovať kompletné, detailné a pravidelne aktualizované informácie o pravidlách a predpisoch platných v každom členskom štáte pre všetky druhy stáží. Na webovej lokalite, pravdepodobne vytvorenej v rámci portálu EURES, by sa nachádzali odkazy na príslušné orgány v členských štátoch.

Tento nástroj rieši jeden aspekt problému vo vzťahu k nedostatku informácií, t. j. nedostatok všeobecných informácií o existujúcich vnútroštátnych právnych predpisoch. Neposkytuje však nijaké informácie o kvalite konkrétnych ponúk stáží ani skutočné podnety pre hostiteľské organizácie, aby zlepšili kvalitu svojich stáží. Vplyv tejto možnosti na kvalitu stáží je preto pozitívny, ale nevelký, keďže sa preukázalo, že väčšie povedomie o právach má na domáce stáže obmedzenú účinnosť. Môže to mať väčší vplyv na podnietenie medzinárodných stáží, vzhľadom na väčšiu náročnosť získavania informácií o cudzích krajinách. Toto opatrenie by sa skôr ako samostatná možnosť mohlo použiť na doplnenie iných riešení. Táto možnosť má síce obmedzenú účinnosť (keďže je nepravdepodobné, že by zmenila rovnováhu medzi nekvalitnými a kvalitnými stážami) a efektívnosť, je však v súlade s cieľom mobility.

8.3. Možnosť 2 – Dobrovoľná značka kvality

Možnosť 2 pozostáva z vytvorenia značky kvality na úrovni EÚ, ktorá potvrdzuje, že hostiteľské organizácie, ktoré o to dobrovoľne požiadajú, dodržiavajú určité normy kvality. Kritériá udelenia značky kvality by sa mohli výrazne líšiť v závislosti od krajiny alebo oblasti. Eventuálne by sa však mohli definovať podobné alebo dokonca rovnaké kritériá pre celú EÚ.

Zásady kvality by sa mohli vytvoriť v spolupráci so sociálnymi partnermi, v rámci ktorej by sa stanovili minimálne požiadavky pre formu, obsah vzdelávania a pracovné podmienky stáže. Dobrovoľným záväzkom, že budú tieto zásady dodržiavať, by sa hostiteľské organizácie mohli prezentovať ako „korektné k stážistom“ a pod. Značka kvality by mohla zahŕňať aj záväzky týkajúce sa odmeňovania a sociálneho zabezpečenia.

Výhodou tohto neregulatívneho prístupu je, že hostiteľské organizácie motivuje a usmerňuje ako meradlo kvality, pričom jeho nepovinný charakter zaručuje, že pre hostiteľské organizácie zostane záťaž prijateľná. Táto možnosť by mohla mať pozitívny vplyv aj na cezhraničné stáže.

Hlavnou nevýhodou tejto možnosti je riziko, že o značku požiada málo organizácií, pretože dopyt po stážach prevyšuje ponuku. Miera využitia pre existujúce príklady značiek kvality je v súčasnosti veľmi nízka: v Taliansku niekoľko desiatok spoločností požiadalo o značku „OK stage“, čo predstavuje mieru využitia asi 1 k 10 000. Keďže sa nezdá, že by sa táto situácia inde líšila, táto možnosť sa nejaví ako účinná.

Vo všeobecnosti, pokiaľ ide o účinnosť, táto možnosť by mala podporiť rozvoj medzinárodných stáží, ale je nepravdepodobné, že by zmenila rovnováhu medzi nekvalitnými a kvalitnými stážami. Na druhej strane sa táto možnosť môže považovať za účinnú vzhľadom na pomerne nízke náklady.

8.4. Možnosť 3 – Odporúčanie Rady o rámci kvality pre stáže

Toto opatrenie by spočívalo v návrhu Komisie na odporúčanie Rady o rámci kvality pre stáže, ktoré by členské štáty začlenili do svojich vnútroštátnych postupov a/alebo do svojho právneho systému. V odporúčaní by sa od členských štátov žiadalo, aby zabezpečili povinnú písomnú dohodu o stáži, čo sa v súčasnosti v mnohých členských štátoch neuplatňuje. Dohoda by zahŕňala celý rad jednoduchých prvkov, ktoré dokázateľne zvyšujú kvalitu skúsenosti so stážou, medzi ktoré patrí identifikácia obsahu vzdelávania, školiteľ, pracovné podmienky atď.

Navrhli sa dve čiastkové možnosti: v možnosti 3a by odporúčanie Rady pozostávalo len zo základných kvalitatívnych usmernení, tzv. „základné odporúčanie“. V možnosti 3b sa náplň rámca kvality posilňuje o dodatočné požiadavky na transparentnosť, ktoré podnietia ponuku kvalitných stáží a/alebo odradia od poskytovania nekvalitných stáží.

8.4.1. Možnosť 3a – Odporúčanie Rady o rámci kvality pre stáže – „základné“

V súlade s rámcom kvality by obidve strany mali uzavrieť písomnú dohodu o stáži. Prvky, ktoré by sa mali zahrnúť do dohody, vychádzajú z umierneného prístupu v porovnaní s tými, ktoré zaviedli rôzne druhy orgánov do celého radu nedávnych iniciatív.

Rámček 1 Kľúčové kvalitatívne prvky identifikované v štúdiu o stážach

V štúdiu o stážach sa skúmala situácia vo všetkých členských štátoch EÚ-27 a pre všetky druhy stáží s cieľom identifikovať najlepšie postupy, pričom východiskom bola zásada, že kvalitná stáž by mala stážistovi umožniť nadobudnúť praktické zručnosti zodpovedajúce potrebám pracovného trhu, ktorými sa dopĺňajú jeho teoretické znalosti zo štúdia, aby sa tak zvýšila jeho zamestnateľnosť.

Pre kvalitnú stáž je charakteristických niekoľko zásad. Jedným zo základných bodov je povinná dohoda o stáži. Kvalitná stáž by sa mala zakladať na dohode medzi stážistom a hosťiteľskou organizáciou (t. j. spoločnosťou, verejnou agentúrou atď.). V tejto súvislosti treba poznamenať, že podľa prieskumu Eurobarometra z roku 2013 o stážach iba 62 % stážistov uzatvorilo písomnú dohodu o stáži.⁹

Dohoda o stáži by mala zahŕňať tieto prvky, ktoré sa identifikovali v štúdiu ako najdôležitejšie:

- *Ciele, obsah a monitorovanie:* Stáže by mali stážistovi umožniť získať praktické zručnosti dopĺňajúce jeho teoretické štúdium. Usmernenia vyplývajúce zo štúdie vyžadujú, aby správnosť obsahu vzdelávania zabezpečil školiteľ alebo mentor, ktorého hosťiteľská organizácia pridelí každému stážistovi a ktorý bude naňho osobne dohliadať a odborne ho viesť. Tento školiteľ by mal stážistu viesť pri plnení jeho úloh, sledovať jeho pokrok a oboznámiť ho so všeobecnými pracovnými postupmi a technikami. V usmerneniach sa tiež vyžaduje, aby školiteľ ohodnotil výkon stážistu v stručnom záverečnom hodnotení (1 až 2 strany), ktoré môže mať podobu odporúčania.
- *Trvanie:* Stáže v rámci otvoreného trhu by obvykle nemali trvať viac než šesť mesiacov. Toto odporúčanie sa však netýka povinnej postgraduálnej odbornej prípravy lekárov, právnikov, učiteľov a pod., ktorá existuje vo väčšine členských štátov, je spravidla dlhšia a podlieha prísnej regulácii.¹⁰
- *Pracovné podmienky:* Dohoda by mala vymedziť pracovný čas a právo na dovolenku, ako aj pravidlá týkajúce sa pracovnej neschopnosti.
- *Odmena/náhrada nákladov:* Pokiaľ ide o prenos vedomostí a učenie, ak je to v prospech hosťiteľskej organizácii aj stážistu, môže byť vhodnou formou neplatená stáž. V kvalitatívnom usmernení sa preto stanovuje iba to, že v písomnej dohode o stáži sa jasne uvedie, či sa poskytuje náhrada alebo odmena, a ak áno, aká náhrada alebo odmena sa poskytuje.
- *Ustanovenia o sociálnom zabezpečení:* Ustanovenia o sociálnom zabezpečení vzťahujúce sa na stážistu musia byť jasné pre všetky zainteresované strany, hlavne pokiaľ ide o zdravotné poistenie a úrazové poistenie pokrývajúce pracovné úrazy. Vo väčšine členských štátov študentom sociálne poistenie poskytuje štát alebo ich vzdelávacia inštitúcia, čo znamená, že pri stáži sú študenti proti zdravotným rizikám a úrazom poistení. Ak však stážista už nie je študent, situácia môže byť komplikovanejšia. Ak sa pri stáži uzatvára pracovná zmluva, zamestnávateľ a zamestnanec musia splniť povinnosti, ktoré v oblasti poistenia ukladá pracovné právo danej krajiny. V opačnom prípade by sa v zmluvných ustanoveniach malo stanoviť, či poistenie hradí hosťiteľská organizácia alebo stážista.

Zdroj: Štúdia o stážach, s. 127 (Európska komisia, 2012)

Táto možnosť by obsahovala riziko, že niektorí zamestnávateľia by prestali v budúcnosti poskytovať stáže, ak by si uvedomili, že stáže, ktoré poskytovali, neboli kvalitné. Mohli by sa domnievať, že niektoré prvky rámca kvality (napr. vymedzenie obsahu vzdelávania) by mali za následok príliš vysoké náklady na stáž. Vzhľadom na zvládnuteľné náklady na vykonávanie je však tento potenciálny negatívny vplyv skôr teoretický než skutočný, a v každom prípade sa môže vyvážiť zvýšením kvality stáží (podmienky, ktoré presne definujú, čomu má zodpovedať kvalita stáže, môžu povzbudiť zamestnávateľov, aby zlepšili svoju ponuku).

Dôležitou otázkou zostáva, ako sa účinnosť vplyvu prejaví pri nekvalitných stážach v súvislosti s presadzovaním predpisov. Okrem toho je pravdepodobné, že regulačné riešenia

⁹ Flash Eurobarometer 378, časť 2.1.3, s. 36.

¹⁰ Štúdia vylučuje z tohto odporúčania aj tzv. „programy stáží“ týkajúce sa náborov na vyšších úrovniach riadenia.

sú menej účinné v tých členských štátoch, ktoré nemajú dostatočné mechanizmy na presadzovanie právnych predpisov a ktoré ich možno práve najviac potrebujú.

Rámec kvality prijatý na európskej a vnútroštátnej úrovni by podľa všetkého mal v strednodobom horizonte viesť k primeranému zlepšeniu kvality a transparentnosti stáží. Rámec kvality je primeraný postup na úrovni EÚ, ktorý môže prispieť k dosiahnutiu stanoveného cieľa. Pokiaľ ide o účinnosť, možnosť základného rámca kvality by teda mohla podporiť rozvoj medzinárodných stáží, ale podstatným spôsobom nezmení vyvážený podiel nekvalitných a kvalitných stáží. Pokiaľ ide o efektívnosť, náklady na dodržiavanie predpisov sú nízke a stále sa znižujú. Z hľadiska súdržnosti nemusia byť rozdiely vo vykonávaní v súlade s cieľom mobility.

8.4.2. *Možnosť 3b – Odporúčanie Rady o rámci kvality pre stáže s posilnenou transparentnosťou*

Táto možnosť by doplnila rámec kvality o uvedené požiadavky na transparentnosť. V ponukách stáží by sa muselo uvádzať, či stáž je, alebo nie je platená a ak je stáž platená, aká je výška odmeny alebo náhrady.

Hostiteľské organizácie, ktoré ponúkajú **neplatené** stáže, by navyše v čase uzavretia dohody o stáži museli zverejniť informácie o svojich náborových politikách. Museli by konkrétne zverejniť počet stážistov, ktorým na konci stáže ponúkli pracovnú zmluvu.^{11 12}

Cieľom tejto možnosti je zlepšiť fungovanie trhu stáží zvýšením transparentnosti. Hostiteľské krajiny niekedy lákajú potenciálnych uchádzačov stážami, ktoré pôsobia atraktívne, ale informácie o finančných podmienkach odhalia až v neskoršej fáze výberového konania, keď už uchádzači vynaložili značné úsilie na získanie pracovného miesta a nie sú z psychologického hľadiska pripravení na vyjednávanie alebo odmietnutie nízkej finančnej ponuky. Podľa prieskumu Eurobarometra to bol v podstate najčastejší prípad (46% v porovnaní s 42% prípadov, v ktorých bola odmena jasne uvedená).

Toto opatrenie je jednoduché, v podstate si nevyžaduje nijaké náklady na dodržiavanie predpisov v prípade legitímnych stáží a odrádza od bezohľadných praktík. Očakáva sa, že bude mať hmatateľný vplyv. Všeobecný súhlas s uverejnením podmienok odmeňovania v ponuke stáže by mal byť vzhľadom na vyjadrený súhlas 90% v skúšobnom prieskume MSP vysoký. Súhlas s požiadavkou na transparentnosť politiky v oblasti náboru zamestnancov bude vzhľadom na jej inovačný charakter pravdepodobne nižší. Náklady na dodržiavanie predpisov sú však zanedbateľné. Účinnosť tejto možnosti sa hodnotí pozitívne, keďže sa očakáva, že bude mať hmatateľný vplyv. Je účinná aj preto, že v prípade legitímnych stáží v podstate nezahŕňa nijaké náklady na dodržiavanie predpisov.

8.5. **Možnosť 4 – Smernica o rámci kvality pre stáže**

Z hľadiska obsahu by táto možnosť bola rovnaká ako možnosť 3b, t. j. návrh Komisie na rámec kvality s požiadavkami na transparentnosť, ale na rozdiel od možnosti 3b by mal návrh Komisie podobu smernice podľa článku 153 ods. 2 písm. b) ZFEÚ.

Účinnosť smernice možno hodnotiť pozitívne, keďže jej vplyv by bol pravdepodobne hmatateľný. Toto riešenie sa takisto javí ako účinné, nezahŕňa v podstate nijaké náklady na dodržiavanie predpisov v prípade legitímnych stáží a zároveň odrádza od bezohľadných praktík. Z hľadiska súdržnosti by vykonávanie na úrovni EÚ zabezpečilo lepšiu súlad s cieľmi mobility. Napriek týmto výhodám sa táto možnosť zdá menej primeraná v porovnaní

¹¹ Z dôvodu jednoduchosti aj z iných dôvodov sa táto požiadavka vzťahuje iba na zamestnania, ktoré sa vykonávajú na rovnakom mieste ako stáže.

¹² Treba poznamenať, že ako v prípade všetkých ostatných možností sa táto požiadavka nevzťahuje na stáže organizované školami, univerzitami a inými vzdelávacími inštitúciami pred dokončením štúdia.

s odporúčaním Rady. Výber medzi odporúčaním Rady a smernicou závisí od hodnotenia relatívnej dôležitosti decentralizácie rozhodovania na najnižšej možnej úrovni, od potreby mobility, aby sa mohli plne využiť možnosti, ktoré ponúka jednotný trh s cieľom znížiť nezamestnanosť mladých ľudí, a od rovnováhy medzi potrebou rýchlo schváliť opatrenia a výhodou prijatia opatrení v rovnakom čase v rámci celej EÚ. Po celkovom zvážení nie je potrebné zamerať sa na úplnú harmonizáciu rôznych vnútroštátnych právnych predpisov o stážach. Uprednostňovanou možnosťou je preto odporúčanie Rady s možnosťou prijať neskôr smernicu, ak by odporúčanie Rady nestačilo na mobilizáciu opatrení členských štátov.

9. MONITOROVANIE

Najväčší problém pri sledovaní vplyvu plánovaných možností na rozvoj trhu stáží spočíva v nedostatku relevantných štatistických údajov v oblasti stáží. Generálne riaditeľstvo pre zamestnanosť už podniklo kroky na administratívnej úrovni s cieľom vyriešiť tento problém pridaním modulu stáží do výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) úradu Eurostat. To by však mohlo trvať asi tri roky. Medzitým by sa mohol na účely monitorovania zorganizovať prieskum Eurobarometra vo vhodnom intervale po prijatí nových pravidiel pre stáže. Formát prieskumu Eurobarometra o stážach z roku 2013 je dobrým základom pre budúci monitorovací prieskum, pretože poskytuje podrobné informácie o kvalite stáží. Analýza vplyvu na výsledky práce by však vyžadovala paralelný výskum. Uskutočniteľnosť takéhoto výskumu by sa mala prediskutovať s Eurostatom, keď bude zahrnutie modulu do VZPS v pokročilejšom štádiu.

Útvary Komisie budú takisto musieť sledovať prijatie nových právnych predpisov v členských štátoch po schválení odporúčania Rady alebo smernice.

Pri monitorovaní uplatňovania odporúčania Rady o stážach by sa navyše mohli využiť mechanizmy koordinácie európskeho semestra spolu s mechanizmami na vykonávanie záruky pre mladých ľudí.